SODBA SODIŠČA (veliki senat)
z dne 13. decembra 2005*

V zadevi C-411/03,

katere predmet je predlog za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 234 ES, ki ga je vložilo Landgericht Koblenz (Nemčija) z odločbo z dne 16. septembra 2003, ki je prispela na Sodišče 2. oktobra 2003, v postopku, ki ga je sprožila

SEVIC Systems AG,

SODIŠČE (veliki senat),

v sestavi V. Skouris, predsednik, P. Jann, C. W. A. Timmermans, A. Rosas in K. Schiemann, predsedniki senatov, C. Gulmann (poročevalec), J. N. Cunha Rodrigues, sodnika, R. Silva de Lapuerta, sodnica, K. Lenaerts, P. Kūris, E. Juhász, G. Arestis in A. Borg Barthet, sodniki,

generalni pravobranilec: A. Tizzano,
sodna tajnica: L. Hewlett, glavna administratorka,

na podlagi pisnega postopka in obravnave z dne 10. maja 2005,

* Jezik postopka: nemščina.

ob upoštevanju stališč, ki so jih predložili:

— za SEVIC Systems AG C. Beul, odvetnik,

— za nemško vlado M. Lumma in A. Dittrich, zastopnika,

— za nizozemsko vlado H. G. Sevenster in N. A. J. Bel, zastopnika,

— za Komisijo Evropskih skupnosti C. Schmidt in G. Braun, zastopnika,

po predstavitvi sklepnih predlogov generalnega pravobranilca na obravnavi 7. julija 2005

izreka naslednjo

Sodbo

1 Predlog za sprejetje predhodne odločbe se nanaša na razlago členov 43 ES in 48 ES.

2 Ta predlog je bil vložen v okviru tožbe, ki jo je vložila družba SEVIC Systems AG (v nadaljevanju: družba SEVIC) s sedežem v Neuwiedu (Nemčija), proti sklepu Amtsgericht Neuwied, s katerim je bil zavrnjen njen predlog, naj se v nacionalni trgovinski register vpiše njena združitev z družbo Security Vision Concept SA (v nadaljevanju: družba Security Vision) s sedežem v Luxembourgu, z obrazložitvijo, da nemško pravo, ki zadeva preoblikovanje družb, ureja le združitev družb, ki imajo sedež v Nemčiji.

Pravni okvir

3 Člen 1 nemškega zakona o preoblikovanju družb (Umwandlungsgesetz) z dne 28. oktobra 1994 (BGBl. 1994 I, str. 3210), v različici, ki je bila popravljena leta 1995 in pozneje spremenjena (v nadaljevanju: UmwG), naslovljen „Vrste preoblikovanj, zakonske omejitve", določa:

„(1) Pravni subjekti s sedežem na nacionalnem ozemlju se lahko preoblikujejo

1. z združitvijo;

2. z delitvijo [...];

3. s prenosom premoženja;

4. s spremembo pravnoorganizacijske oblike.

(2) Zunaj primerov, ki jih ureja ta zakon, je preoblikovanje v smislu odstavka 1 mogoče le, če ga izrecno določa drug zvezni zakon ali zakon ene od dežel.

(3) Odstopanja od določb tega zakona so mogoča le, če so izrecno dovoljena. Dopolnilne določbe, vsebovane v pogodbah, statutih ali izjavah volje so dovoljene, razen če ta zakon vsebuje izčrpno ureditev."

4 Člen 2 UmwG, naslovljen „Vrste združitev", določa:

„Pravni subjekti se lahko združijo tako, da prenehajo, ne da bi bila opravljena njihova likvidacija,

1. s pripojitvijo, ki se opravi s prenosom celotnega premoženja enega ali več pravnih subjektov (prevzeti subjekti) na drug obstoječi pravni subjekt (prevzemni subjekt) ali

2. [...]

tako, da imetniki deležev (družbeniki, delničarji ali člani) prevzetega pravnega subjekta pridobijo deleže ali udeležbo prevzemnega subjekta ali novega subjekta."

5 Druge določbe UmwG, ki posebej zadevajo združitev s pripojitvijo, za pogodbo o združitvi določajo nekatere pogoje (členi od 4 do 6), izdelavo poročila o združitvi (člen 8), revizijo združitve, ki jo opravijo izvedenci (člen 9 in naslednji), in objavo združitve (člen 16 in naslednji) pred njenim vpisom v trgovinski register po sedežu prevzemnega pravnega subjekta (člen 19). Člen 20 in naslednji členi UmwG naštevajo učinke vpisa v ta register. Določbe varstva tretjih, ki jih združitev zadeva, zlasti upnikov, dopolnjujejo splošne določbe o združitvi s pripojitvijo.

Spor o glavni stvari in vprašanje za predhodno odločanje

6 Pogodba o združitvi, ki sta jo leta 2002 sklenili družba SEVIC in družba Security Vision, je določala prenehanje zadnjenavedene družbe, ne da bi bila opravljena njena likvidacija in prenos njenega celotnega premoženja na družbo SEVIC, pri čemer je firma te druge družbe ostala nespremenjena.

7 Amtsgericht Neuwied je zavrnilo predlog za vpis združitve v trgovinski register in navajalo, da člen 1(1), točka 1, UmwG ureja le združitve pravnih subjektov, ki imajo sedež v Nemčiji.

8 Družba SEVIC je zoper ta sklep o zavrnitvi vložila tožbo pri Landgericht Koblenz.

9 Landgericht Koblenz meni, da je odgovor na vprašanje, ali je vpis združitve zgoraj navedenih družb v trgovinski register mogoče zavrniti na podlagi člena 1(1), točka 1, UmwG, odvisen od razlage členov 43 ES in 48 ES v okviru združitev družb s sedežem v Nemčiji in družb s sedežem v drugih državah članicah (v nadaljevanju: čezmejne združitve).

10 Landgericht Koblenz je v teh okoliščinah in zato, ker meni, da je za rešitev spora, o katerem odloča, potrebna razlaga navedenih določb Pogodbe ES, prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo to vprašanje:

„Ali je treba člena 43 ES in 48 ES razlagati tako, da je zavrnitev vpisa v nemški trgovinski register – v skladu s členom 16 in naslednjimi [UmwG] – nameravane združitve tuje evropske družbe z nemško družbo, zato ker člen 1(1), točka 1, tega zakona ureja le preoblikovanje pravnih subjektov, ki imajo sedež v Nemčiji, v nasprotju s pravico do ustanavljanja za družbe?“

Vprašanje za predhodno odločanje

Uvodne ugotovitve

11 Opozoriti je treba, da je družba SEVIC v skladu z UmwG vložila predlog za vpis v trgovinski register združitve z družbo Security Vision, pogodba o združitvi pa je določala pripojitev zadnjenavedene družbe in njeno prenehanje, na da bi bila opravljena njena likvidacija.

12 Ta predlog je Amtsgericht Neuwied zavrnilo z obrazložitvijo, da člen 1(1), točka 1, UmwG določa, da se samo pravni subjekti s sedežem na nacionalnem ozemlju lahko preoblikujejo z združitvijo (v nadaljevanju: notranje združitve) in da se zato ta zakon ne uporablja za preoblikovanja, ki so posledica čezmejnih združitev.

13 Poudariti je treba, da v Nemčiji ni splošnih pravil, podobnih tistim, ki jih določa ta zakon, in ki bi se uporabljala za čezmejne združitve.

14 Iz tega izhaja, da se v Nemčiji notranje združitve in čezmejne združitve obravnavajo različno.

15 V teh okoliščinah je treba vprašanje, ki ga je zastavilo predložitveno sodišče, razumeti tako, da to v bistvu sprašuje, ali člena 43 ES in 48 ES nasprotujeta temu, da se v državi članici vpis v nacionalni trgovinski register združitve s prenehanjem ene družbe, ne da bi bila pri tem opravljena njena likvidacija, in s prenosom celotnega premoženja te zadnjenavedene družbe na drugo družbo na splošno zavrne, če ima ena od dveh družb sedež v drugi državi članici, medtem ko je tak vpis ob spoštovanju določenih pogojev mogoč, če imata obe družbi, ki se združujeta, sedež na ozemlju prve države članice.

Uporabljivost členov 43 ES in 48 ES

16 V nasprotju s trditvami nemške in nizozemske vlade se člena 43 ES in 48 ES uporabljata ob združitvi, kot je ta, ki je sporna v postopku v glavni stvari.

17 V skladu s členom 43, drugi odstavek, ES, v povezavi s členom 48 ES, namreč pravica do ustanavljanja za družbe, ki so navedene v zadnjenavedenem členu, zajema zlasti ustanovitev in vodenje teh podjetij pod pogoji, ki jih zakonodaja države, v kateri se taka ustanovitev izvede, določa za svoje družbe.

18 Kot je poudaril generalni pravobranilec v točki 30 sklepnih predlogov, področje uporabe pravice do ustanavljanja zajema vse predpise, ki dovoljujejo, ali pa celo samo olajšujejo, dostop do države članice, ki ni država, v kateri se ustanovitev izvede, in izvajanje gospodarske dejavnosti v tej državi, tako da omogočijo dejansko sodelovanje zadevnih gospodarskih subjektov pri gospodarstvu te države članice, pod enakimi pogoji, kot so ti, ki veljajo za nacionalne subjekte.

19 Tako kot druge vrste preoblikovanja družb čezmejne združitve izhajajo iz potrebe po sodelovanju in konsolidaciji med družbami s sedežem v različnih državah članicah. So poseben način izvrševanja pravice do ustanavljanja, ki je pomemben za pravilno delovanje notranjega trga, in so torej del gospodarskih dejavnosti, v zvezi s katerimi so države članice dolžne spoštovati pravico do ustanavljanja iz člena 43 ES.

Obstoj omejitve glede pravice do ustanavljanja

20 V tem pogledu zadošča opomniti, da v nemškem pravu, v nasprotju s tem, kar velja za notranje združitve, nobena določba ne ureja vpisa čezmejnih združitev v nacionalni trgovinski register in da so zato na splošno predlogi za vpis teh združitev zavrnjeni.

21 Kot je poudaril generalni pravobranilec v točki 47 sklepnih predlogov, pa je združitev, kot je ta, ki je sporna v postopku v glavni stvari, učinkovito preoblikovanje družb, saj v okviru enega samega posla omogoča izvajanje določene dejavnosti v novi obliki in brez prekinitve, s čimer se omejijo zapleti, skrajšajo roki in znižajo stroški, ki so povezani z drugimi vrstami preoblikovanj družb in ki nastanejo, na primer, ob prenehanju družbe z likvidacijo premoženja in ustanovitvi nove družbe, pri kateri se elementi premoženja prenesejo na to družbo.

22 Nemško pravo s tem, da ob uporabi nacionalnih pravil uporaba te vrste preoblikovanja družb ni mogoča, če ima ena od njih sedež v državi članici, ki ni Zvezna republika Nemčija, vzpostavlja različno obravnavanje družb glede na to, ali je združitev notranja ali čezmejna, kar bi te družbe lahko odvrnilo od izvrševanja pravice do ustanavljanja, ki jo določa Pogodba.

23 Tako različno obravnavanje pomeni omejitev v smislu členov 43 ES in 48 ES, ki je v nasprotju s pravico do ustanavljanja in se lahko dovoli samo, če zasleduje zakoniti cilj, ki je združljiv s Pogodbo in če jo upravičujejo višji razlogi v splošnem interesu. Poleg tega je v takem primeru potrebno, da njena uporaba omogoča zagotavljanje uresničevanja tako zastavljenega cilja in da ne prekorači okvirov, ki so potrebni za njegovo doseganje (glej sodbi z dne 21. novembra 2002 v zadevi X in Y, C-436/00, Recueil, str. I-10829, točka 49, in z dne 11. marca 2004 v zadevi De Lasteyrie du Saillant, C-9/02, Recueil, str. I-2409, točka 49).

Morebitno upravičenje omejitve

24 Nemška in nizozemska vlada navajata, da za notranje združitve veljajo pogoji, katerih namen je zlasti varstvo interesov upnikov, manjšinskih delničarjev in zaposlenih ter ohranitev učinkovitosti davčnih nadzorov in poštenosti trgovinskih

poslov. V tem pogledu poudarjata, da v zvezi s čezmejnimi združitvami prihaja do posebnih težav in da so za njihovo rešitev potrebna posebna pravila, katerih namen je varstvo navedenih interesov v kontekstu čezmejne združitve, ki zahteva uporabo vsaj dveh nacionalnih ureditev za en pravni posel. Taka pravila pa naj bi predpostavljala uskladitev ureditve na ravni Skupnosti.

25 V tem kontekstu nizozemska vlada opozarja, da je Komisija Evropskih skupnosti zakonodajalcu Skupnosti predložila predlog direktive Evropskega parlamenta in Sveta o čezmejnih združitvah kapitalskih družb, ki jo je Komisija predstavila 18. novembra 2003 (COM(2003) 703 konč.), v katere prvi in drugi uvodni izjavi je navedeno:

„(1) Zaradi potreb po sodelovanju in konsolidaciji med družbami različnih držav članic in zakonodajnih in upravnih težav, s katerimi se srečujejo čezmejne združitve družb v Skupnosti, je treba zaradi dokončne vzpostavitve in delovanja enotnega trga z določbami Skupnosti olajšati čezmejne združitve [...]

(2) [...] zgoraj navedenih ciljev države članice ne morejo zadovoljivo doseči na nacionalni ravni, saj je treba določiti skupna pravila, ki se uporabljajo na nadnacionalni ravni in jih je zaradi obsega in učinka predlaganega ukrepa lažje doseči na ravni Skupnosti [...]“.

26 V zvezi s tem je treba opozoriti, da čeprav pravila Skupnosti za usklajevanje res pomagajo pri olajševanju čezmejnih združitev, obstoja teh pravil za usklajevanje ni

mogoče postaviti kot predpogoj za izvajanje pravice do ustanavljanja, ki jo določata člena 43 ES in 48 ES (glej v tem smislu sodbo z dne 28. januarja 1992 v zadevi Bachmann, C-204/90, Recueil, str. I-249, točka 11).

27 Poleg tega je treba opomniti, da zaradi sprejetja Tretje Direktive Sveta 78/855/EGS z dne 9. oktobra 1978 o združitvi delniških družb, ki temelji na členu 54(3)(g) Pogodbe (UL L 295, str. 36), v državah članicah obstajajo usklajena pravila glede notranjih združitev, da pa pri čezmejnih združitvah prihaja do posebnih problemov.

28 V tem pogledu ni mogoče izključiti, da lahko višji razlogi v splošnem interesu, kot sta varstvo interesov upnikov, manjšinskih družbenikov in zaposlenih (glej sodbo z dne 5. novembra 2002 v zadevi Überseering, C-208/00, Recueil, str. I-9919, točka 92) in ohranitev učinkovitosti davčnih nadzorov in poštenosti trgovinskih poslov (glej sodbo z dne 30. septembra 2003 v zadevi Inspire Art, C-167/01, Recueil, str. I-10155, točka 132), v določenih okoliščinah in ob spoštovanju določenih pogojev upravičujejo predpis, ki omejuje pravico do ustanavljanja.

29 Vendar mora tak omejevalni predpis omogočati zagotavljanje uresničevanja zastavljenih ciljev in ne sme prekoračiti okvirov, ki so potrebni za njihovo doseganje.

30 Posledica tega, da se v državi članici vpis v trgovinski register združitve družbe s sedežem v tej državi z družbo s sedežem v drugi državi članici na splošno zavrne, je onemogočenje čezmejnih združitev, tudi takrat, ko interesi, navedeni v točki 28 te sodbe, ne bi bili ogroženi. V vsakem primeru tako pravilo prekorači okvire, ki so potrebni za doseganje ciljev varstva navedenih interesov.

31 V teh okoliščinah je treba na zastavljeno vprašanje odgovoriti tako, da člena 43 ES in 48 ES nasprotujeta temu, da se v državi članici vpis v nacionalni trgovinski register združitve s prenehanjem ene družbe, ne da bi bila pri tem opravljena njena likvidacija, in s prenosom celotnega premoženja te družbe na drugo družbo na splošno zavrne, če ima ena izmed dveh družb sedež v drugi državi članici, medtem ko je tak vpis ob spoštovanju določenih pogojev mogoč, če imata obe družbi, ki se združujeta, sedež na ozemlju prve države članice.

Stroški

32 Ker je ta postopek za stranke v postopku v glavni stvari ena od stopenj v postopku pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških. Stroški, priglašeni za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški omenjenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (veliki senat) razsodilo:

Člena 43 ES in 48 ES nasprotujeta temu, da se v državi članici vpis v nacionalni trgovinski register združitve s prenehanjem ene družbe, ne da bi bila pri tem opravljena njena likvidacija, in s prenosom celotnega premoženja te družbe na drugo družbo na splošno zavrne, če ima ena od dveh družb sedež v drugi državi članici, medtem ko je tak vpis ob spoštovanju določenih pogojev mogoč, če imata obe družbi, ki se združujeta, sedež na ozemlju prve države članice.

Podpisi